

από τον Μ.Γ. Στασινό, ο οποίος έκανε τη σχετική υπόδειξη στο Δήμο. Αποδίδονται στην αρχαία πόλη της Πισατίας Αλφειών (ιλ. Β 617, Λ 757. Στράβων, Γεωγραφικά, εκδ. Α. Meineke, Λειψία 1877, α-νατ. Graz 1969, VIII, 3, 10. Στέφανος Βυζάντιος, Εθνικά, λ. «Αλφειών, της Ηλίδος». Βλ. Μ.Γ. Στασινό, *Αλφειών-Αλφειοίσιον της αρχαίας η-λειας Πισατίας*, Αθήνα 2004). Φωτογραφίες λειψάνων των πα-ραπάν θέσεων δόθηκαν στη Ζ' ΕΠΚΑ από τον πρόεδρο του Συλλό-γου Γουμεριωτών Ηλείας «Η Αγία Παρασκευή» Π. Αχιλλεόπουλο

1. Γενική άποψη της χώρας.

(έγγραφο αρ. πρωτ. 109/13/09/2004). Σημειώνεται ότι στους νοτιο-δυτικούς πρόποδες του λόφου Χώρα αποκάλυφθηκε τυχρά μικη-ναϊκό έβρος σε μικρό σχετικά βάθος (παρόδθηκε στη Ζ' ΕΠΚΑ), ε-νώ στο δυτικό τμήμα της μυκηναϊκής ακρόπολης έχουν έβρει στο φως πολλά καταλόγια πυρκαγιάς.

2. Αρχαία λείψανα που έχουν εντοπιστεί στην περιοχή του Κάστρου.

Τα «Αρχαιολογικά» επιμελείται η Κατερίνα Τσεκούρα

Από το *Journal of Mediterranean Archaeology*, τεύχος 16/2 (2003)

Bryan Feuer / Gerwulf Schneider, «Chemical analysis and interpretation of Mycenaean pottery from Thessaly», *JMA* 16/2 (2003)

Το άρθρο των Bryan Feuer και Gerwulf Schneider εξετάζει την παραγωγή και τη διανομή της μυκηναϊκής κεραμικής στη Θεσσαλία κατά την Ύστερη Εποχή του Χαλκού. Με βάση αποτελέσματα πετρογραφικών αναλύσεων κεραμικής και αναλύσεων φασματογραφίας φθορισμού ακτίνων Χ (wavelength-dispersive X-ray fluorescence analysis) οι συγγραφείς προσπαθούν να δώσουν απαντήσεις σε τρία συγκεκριμένα ζητήματα:

- α) την ταύτιση κεραμικών ομάδων ντόπιας παραγωγής,
- β) τη σύγκριση εισηγμένης και ντόπιας μυκηναϊκής κεραμικής,
- γ) την αναγνώριση εργαστηρίων μυκηναϊκής κεραμικής στη Θεσσαλία.

Οι αναλύσεις πηλού έγιναν σε 128 όστρακα μυκηναϊκής κεραμικής της Υστεροελλαδικής IIIA-B (1400-1200 π.Χ.) από 11 θέσεις. Τα περισσότερα συγκεντρώθηκαν κατά τη διάρκεια επιφανειακής έρευνας, ενώ μόνο τέσσερα προέρχονται από αρχαιολογικά στρώματα.

Τα αποτελέσματα των αναλύσεων έδειξαν ότι:

1. Αναγνωρίζονται τρεις διαφορετικές ομάδες ντόπιας μυκηναϊκής κεραμικής, οι οποίες ταυτίζονται από τους συγγραφείς (*JMA* 16/2 (2003), σ. 229) με τρεις διαφορετικές περιοχές πηλού.
2. Πέντε, τουλάχιστον, εργαστήρια κεραμικής μπορούν πιθανά να αναγνωριστούν: δύο στη βορειοανατολική και τρία στη νότια Θεσσαλία.
3. Μόνο το 20% της μυκηναϊκής κεραμικής φαίνεται να είναι εισηγμένο ενώ το υπόλοιπο 80% κατασκευάστηκε στη Θεσσαλία. Η συγκεκριμένη αναλογία φαίνεται να συμβαδίζει με τη σχετική απομόνωση της Θεσσαλίας, όχι μόνο γεωγραφικά,

αλλά και πολιτικά και οικονομικά, αποτέλεσμα της οποίας είναι και ο μικρός αριθμός εισηγμένης μυκηναϊκής κεραμικής από την Πελοπόννησο.

Η συγκριτικά μεγάλη έκταση της Θεσσαλίας σε συνδυασμό με την αποκέντρωση των πολιτικών και οικονομικών δομών που παρατηρείται στην περιοχή αυτή κατά την Ύστερη Εποχή του Χαλκού συντηγεί υπέρ της ύπαρξης πολλών κεραμικών εργαστηρίων (άποψη στην οποία καταλήγουν και τα αποτελέσματα των αναλύσεων των Feuer και Schneider) παρά ενός μοναδικού εργαστηρίου ελεγχόμενου από μια κεντρική εξουσία, όπως συνέβαινε στα μυκηναϊκά ανάκτορα της Πελοποννήσου.

Στο άρθρο τους, οι συγγραφείς καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι κάθε κεραμική ομάδα αντιπροσωπεύει και ένα ξεχωριστό εργαστήριο μυκηναϊκής κεραμικής. Τα εργαστήρια της Θεσσαλίας φαίνεται να λειτουργούν σε τοπικό επίπεδο με ξεχωριστές περιοχές διανομής των προϊόντων τους. Χωρίς να μπορεί να καθοριστεί με σαφήνεια το σύστημα διανομής της μυκηναϊκής κεραμικής μεταξύ των Θεσσαλικών περιοχών, λόγω της έλλειψης επαρκών στοιχείων, φαίνεται, παρ' όλα αυτά, λογικά να υπήρχε κάποιο σύστημα αναδιανομής των προϊόντων μεταξύ των Θεσσαλικών περιοχών και κάποια περιοχή να είχε κεντρικό ρόλο. Ταυτόχρονα κάποια άλλα κεραμικά εργαστήρια χαρακτηρίζονται ως «αυτάρκη» και δεν αποτελούν μέρος κάποιας εμπορικής συστήματος. Το άρθρο των Bryan Feuer και Gerwulf Schneider απαντά στα ερωτήματα που έβασε στην αρχή και καταλήγει ότι μελλοντικές έρευνες με περισσότερα και ασφαλέστερα δεδομένα θα μπορούσαν ίσως να διακρίνουν πολυπλοκότερους τρόπους κατανομής της μυκηναϊκής κεραμικής στη Θεσσαλία.

Σοφία Αντωνιάδου
Αρχαιολόγος, επιμελήτρια
Μουσείου Περιδη - Αρχαίας Κυπριακής Τέχνης